

Handel in Ooievaars op internet - gekweekt of wild exemplaar

Op verzoek van Jeanette Zwiers en Henny Bos, beiden eigenaar van een Ooievaars-informatiecentrum "Droonessa" te Rhee (bij Assen) heeft Ton Oosterbaan, werkzaam als jurist "specialist milieuzaken" bij het kantoor Katuin Juristen te Zwolle ,(sinds 1979 lid van de PMD) juridische bijstand verleent.

De reden hiervan was als volgt:

Op zoek naar "Ooievaars" goederen op internet voor het informatiecentrum stuitte Zwiers op een Marktplaats internetadvertentie waarin een levende Ooievaar te koop werd aangeboden te België.

De verbazing was groot, Ooievaars die verkocht werden aan particulieren en mogelijk werden gehouden in kooien van twee m3. Als oprecht Ooievaarsliefhebber besloot Zwiers deze Ooievaar te redden, met als doel de Ooievaar zijn vrijheid terug te geven.

Om juridisch niet in de problemen te komen met de Belgische en de Nederlandse wetgeving was ik (Ton Oosterbaan) juridisch specialist milieuzaken, tevens op de hoogte met de Flora en Fauna wetgeving in Nederland en België, gevraagd om juridische bijstand te verlenen waar nodig was.

Op 21 juli 2011, vroeg in de ochtend, is er afgereisd naar België om de ooievaar uit België op te halen. Ons lid is met de eigenaren van "Droonessa" meegegaan, om te controleren of alle papieren etc. in orde zouden zijn. Vooraf aan het bezoek aan de Belgische handelaar is er eerst even een bezoekje afgelegd bij de lokale politie en is deze uitgelegd wat de bedoeling van het bezoek aan de Belgische handelaar was. In eerste instantie was de lokale politie verbaasd, omdat het handelen in Ooievaars volgens hen illegaal zou zijn. Iemand die ooievaars had en verkocht, dat kon niet, zelfs niet in België.

Maar na enige uitleg van mij en wat telefoontjes was de lokale politie er van overtuigd dat de handel in levende Ooievaars (ook in België) toch wel mogelijk was, mits de Ooievaar van een vaste voeding en van de juiste papieren was voorzien. Er werd met de politie de afspraak gemaakt dat wij deze konden bellen als het met de Ooievaar niet in orde zou zijn (geen vaste voeding of niet in het bezit zijn van de vereiste bescheiden). Indien de Ooievaar illegaal in het bezit zou zijn dan zou de politie komen en actie ondernemen.

Op het adres van de Belgische handelaar te zijn aangekomen bleek alles op zich relatief goed te zijn. Buiten een aantal andere uitheemse dieren (waar men zich eveneens moet afvragen of men hierin moet handelen) werden er twee ooievaars in een volière van zo'n 5 bij 9 meter en 1,8 hoog aangetroffen. Vliegen was er dus niet bij voor ze. In deze ruimte was ook nog een grote vijver, dus veel ruimte hadden ze niet. De Ooievaars zagen er goed uit, waaruit bleek dat er aan de verzorging (behoudens natuurlijk dat ze in een kooi werden gehouden) niets mankeerde. Gezien de staat van het verenpak van de Ooievaars had de handelaar ze voor onze komst binnen in een kleinere kooi gehad, en net voor onze komst naar buiten gebracht in de weide. De handelaar had ze als paartje gekocht maar na controle van het DNA bleken het twee vrouwtjes te zijn. Vandaar dat er één weg moest en hij graag een mannetje terug wilde om te kunnen fokken. Kennelijk worden de jongen dan ook wederom verhandeld in de toekomst.

Nadat ik had geconstateerd dat alle papieren in orde waren is de ooievaar van de handelaar gekocht (het te betalen bedrag was opgebracht door de donateurs van “Droonessa”) in een ruime doos gezet, en is de Ooievaar ondergebracht in het Ooievaarsbuitenstation “De Lokkerij”, te Schiphorst. De naam die de Ooievaar van Zwiers heeft gekregen is “Freedom”.

Foto Droonessa – Freedom Ooievaar



De kooi waarin Freedom in “De Lokkerij” was ondergebracht was veel ruimer dan de ruimte in België en belangrijker, ook hoger, zodat er goed gekeken kan worden of zij kan vliegen. De vleugels waren in orde, maar wel moesten er enkele veren weer aangroeien omdat de vogel gekortwiekt was. Bij aankomst in de Lokkerij was Freedom al direct op haar gemak en gaf geen blijk van enig gedrag horend bij stress. Dus waarschijnlijk doet het haar wel goed om onder meerdere ooievaars te zijn.

Het was de bedoeling dat de Ooievaar Freedom, in aanwezigheid van de pers, zou worden vrijgelaten als haar gesteldheid het toeliet en de gekortwiekte vleugels weer zodanig waren aangegroeid dat ze behoorlijk kon vliegen. De beheerder van het ooievaarsstation had mij mee gedeeld dat de

onthefing (afgegeven op grond van art. 75 van de Flora en Faunawet) die de Lokkerij heeft, het toeliet dat Freedom vrijgelaten mocht worden.

Op de dag dat de ooievaar Freedom zou worden vrijgelaten, en de pers alsmede Esther Ouwehand (2^e Kamerlid) op uitnodiging van mij, hierbij aanwezig waren leek het ons lid toch verstandig om de onthefing nog even in te zien. Het bleek mij toen dat er in de onthefing een voorwaarde was opgenomen dat de onthefinghouder zich tevens diende te houden aan het "kwaliteitsprotocol" dat door de beheerder van het ooievaarsstation was ondertekend. Hierin was te lezen dat de onthefing alleen van toepassing was op niet-gedomesticeerde vogels (Freedom wordt gezien als zijnde een gedomesticeerde vogel, dit omdat deze was voorzien van een vaste voeding).

Om moeilijkheden met het Ministerie te voorkomen heb ik de eigenaren van het ooievaarsinformatiecentrum, alsmede de beheerder geadviseerd om de ooievaar niet los te laten. Dit omdat er, indien de ooievaar wel werd losgelaten, de beheerder van het ooievaarsstation in overtreding zou zijn en mogelijk hierdoor zijn onthefing kwijt zou raken.

In overleg met de cliënten van mij, (de eigenaren van het ooievaarsinformatiecentrum), is vervolgens door mij een onthefing Flora en Faunawet, art. 75 aangevraagd, met als onderbouwing o.a. dat het in gevangenschap houden van een Ooievaar uit oogpunt van dieren welzijn te verwerpen is. De Ooievaar is een groepsvogel en een sociaal dier. Het belang van deze activiteit was dan ook om zorg te dragen dat door het vrijlaten de ooievaar zich kon aansluiten bij een groep en haar sociale status daar mee terug krijgt.

Al vorens er een onthefing werd aangevraagd adviseerde ik mijn cliënten een bezoek te brengen aan het dierenpark "Westkustenpark" om zich er van te overtuigen of Freedom een in gevangenschap gefokt (gekweekt) exemplaar was of een in het wild levend exemplaar, op het moment dat de ooievaar zich bevond in het dierenpark "Westkustenpark".

Uit eigen waarneming is gebleken dat alle aanwezige ooievaars in de vrije natuur (in het wild) leefde. Ze bevonden zich wel eens waar in een omheinde omgeving, maar binnen deze omheining bevonden de ooievaars zich op een weide en op aldaar geplaatste "paalnesten". Wat belangrijk was dat de aldaar aanwezige ooievaars zich niet in kooien bevonden, niet gelee- of gekortwiekt waren, maar normaal vrij konden vliegen indien gewenst ook buiten het park.

Dit werd eveneens bevestigd door de aldaar aanwezige beheerder van het dierenpark. deze gaf eveneens aan dat alle aanwezige ooievaars, waaronder Freedom, wel binnen de omheining van het dierenpark, maar buiten zo genaamde gesloten "vliegkooien" geboren waren op paalnesten. Eenmaal vliegrijp kunnen ze vrij in de vrije natuur vliegen en verplaatsen buiten de omheining van het dierenpark. (de beheerder heeft dit op een later tijdstip, eveneens via een e-mail bevestigt).

Uit dit gegeven kon men niet spreken van een in gevangenschap gefokt exemplaar. De richtlijnen voor herintroductions die binnen de International Union for the Conservation of Nature (IUCN) zijn dan ook niet van toepassing op Freedom omdat, met in achtning van het bovenstaande Freedom geen gefokt exemplaar bleek te zijn.

Naar aanleiding van het bezoek van het bezoek aan het dierenpark, en de daar verkregen informatie is op 15 augustus 2011 een onthefing art. 75 Flora en Faunawet aangevraagd (het in de vrije natuur uitzetten van een Europese ooievaar).

In de aanvraag werd aangegeven dat het hier ging om een wilde ooievaar en er dus geen beletsel zou moeten zijn om de ooievaar vrij te laten. Tevens werd aangedragen dat indien me van mening was dat het een gekweekt exemplaar was, alsnog uit het oogpunt van dierenwelzijn het vrijlaten van de ooievaar gewenst was.

Op 2 november 2011 werd er door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (Min. EL&I) afwijzend beslist op de aanvraag. De motivatie was o.a. als volgt: "Bij navraag in Duitsland was door een bevoegde autoriteit aangegeven dat alle aanwezige ooievaarders in het dierenpark als in gevangenschap geboren en gefokte exemplaren worden aangemerkt. Het Min van EL&I beschouwde het dan ook als een gekweekt exemplaar. Op grond van art. 14 van de Fauna en Flora wet is het verboden om dieren in de vrije natuur uit te zetten. Het verbod is bovendien wenselijk ter voorkoming van faunavervalsing".

Naar aanleiding van deze afwijzing is door mij contact opgenomen met Esther Ouwehand, 2^e Kamer lid van de Partij van de dieren. Deze bracht in de 2^e Kamer op 16 november 2011, de volgende motie's in:

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD):

Voorzitter. Je mag in Nederland een ooievaar houden als huisdier. De Partij voor de Dieren is daar fel op tegen. We zijn daarin niet alleen. Er zijn ooievaarsexperts die een ooievaar op Marktplaats hebben aangetroffen, hem hebben vrij gekocht en hem op een ooievaarsstation hebben gestationeerd met de bedoeling hem vrij te laten. De staatssecretaris wil daaraan niet meewerken. Alle experts wijzen erop dat er geen enkel risico is voor de wilde populatie, want deze ooievaar is uit het wild afkomstig. Er is dus geen belemmering voor het verlenen van een ontheffing. Daarom dien ik de volgende motie in.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat bij ooievaarsstation De Lokkerij in Drenthe al maandenlang een wilde ooievaar zit die is vrijgekocht uit de internethandel, maar die zonder ontheffing van de Dienst Regelingen niet mag worden vrijgelaten in de natuur;

constaterende dat experts hebben vastgesteld dat deze ooievaar geen gedomesticeerd exemplaar betreft, maar een nakomeling is van vrij vliegende ouders, die onafhankelijk van mensen voedsel konden zoeken;

constaterende dat experts voorts hebben vastgesteld dat deze ooievaar deel uitmaakt van de genenpool van de ooievaarders in Nederland, waardoor uitzetting van dit dier geen enkel risico op ongewenste effecten zal opleveren voor de wilde populatie;

verzoekt de regering, zo spoedig mogelijk ontheffing te verlenen voor de terugplaatsing van ooievaar Freedom in de vrije natuur.

Tevens werd er een 2^e motie ingediend:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat op internet en via andere kanalen grote vogels als ooievaars te koop zijn voor particulieren die deze dieren vervolgens houden als huis- of volière-dier, met evident negatieve gevolgen voor het welzijn van deze dieren;

spreekt als haar mening uit dat ooievaars geen huisdieren zijn;

verzoekt de regering, het houden van ooievaars als huisdier onmogelijk te maken,

bijvoorbeeld in het kader van de nog in te voeren positieflijst,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Ouwehand en Thieme. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Beide moties werden voldoende door de leden van de 2^e Kamer gesteund.

De Staatssecretaris Bleker reageerde als volgt:

Voorzitter. De ooievaar waarover mevrouw Ouwehand sprak, is in gevangenschap geboren en gefokt. In 2008 hebben wij beleidsregels aan de Kamer gestuurd omtrent de omgang met wilde dieren die in gevangenschap zijn geboren en gefokt, conform internationale richtlijnen van de International Union for the Conservation of Nature, de IUCN. Volgens die beleidsregels, bij de Kamer dus bekend, en volgens die internationale richtlijnen, ook bij de Kamer bekend, is het niet verstandig om deze ooievaar in het wild zijn of haar gang te laten gaan.

Ik ga verder met de moties. De eerste motie, op stuk nr. 533, ontraad ik. Mijn informatie wijst overigens uit dat de ooievaar afkomstig is uit het Westküstenpark in Duitsland, dat de ouders ook in gevangenschap zijn opgegroeid en dat de ooievaars aldaar in een halfwilde situatie leven; zij blijven gewoon in het Westküstenpark. Een dierwaardige bestemming zou mogelijkerwijs zijn dat de ooievaar teruggaat naar zijn moeder in het Westküstenpark. Van mij zou dat mogen, maar het is aan de eigenaar om daarover te beslissen en aan het Westküstenpark om dat toe te laten. Ik ontraad dus de eerste motie.

Het oordeel over de tweede motie op stuk nr. 534, laat ik aan de Kamer. Wij komen nog met een voorstel voor de positieflijst. Dit lijkt mij een zaak die wij daarbij moeten bespreken; we moeten niet nu even per diersoort op de zaak vooruit willen lopen.

Op een latere datum stemde de 2^e Kamer in met de 2e motie dat ooievaars niet als huisdier mogen worden gehouden. Voor het vrijlaten van Freedom (1^e motie) waren er niet voldoende stemmen.

Op 11 december 2011 is er door mij, namens cliënten, een bezwaarschrift ingediend. Waarin o.a. nogmaals er op was gewezen dat het hier ging om een wild exemplaar en geen gekweekt exemplaar.

Bij navraag bij de beheerder was gebleken dat de ooievaars, op het moment dat ze geboren waren, een vaste voeding omkregen, dit om op een zodanige wijze de herkomst na te gaan als de ooievaar elders werd gesignaleerd.

Tevens werd in mijn bezwaar aangegeven, dat als men bleef uitgaan van een gekweekt exemplaar:

- a. Door het vrijlaten van de Ooievaar Freedom zou de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het geding zijn;
- b. Er bestaat geen andere bevredigde oplossing. Het vasthouden aan het besluit zou betekenen dat de Freedom zijn leven zou moeten slijten in een vliegkooi en als "huisdier" zou moeten worden gehouden. Het in gevangenschap houden van een Ooievaar is uit oogpunt van dierenwelzijn te verwerpen, en zou ook in strijd zijn met de in de Tweede Kamer aangenomen motie dat Ooievaars niet als huisdier (lees: een verbod voor het onder zich hebben en een handelsverbod) mogen worden gehouden.

Na een aantal telefoongesprekken door mij met de voorzitter van de bezwarencommissie van het Ministerie zou het volgend advies aan de Staatssecretaris Bleker werden voorgelegd:

Het ongegrond verklaren van het bezwaarschrift (dus het niet verkrijgen van een ontheffing om de ooievaar vrij te laten), maar het verlenen van een toestemming om de ooievaar niet meer te houden in een kooi, al dan niet voorzien van een net als afscherming, zonder dat de ooievaar gelee- of gekortwiekt hoefde te zijn.

In de praktijk zou dit dus inhouden het vrijlaten van de ooievaar. De ooievaar zal zich t.z.t aansluiten bij de andere ooievaars die zich bevinden in het Ooievaarsbuitenstation "de Lokkerij" en zal in het najaar mogelijk met de andere ooievaars naar het zuiden vliegen.

Het advies is op 21 februari 2012 door de Staatssecretaris Bleker overgenomen met het gevolg dat de ooievaar Freedom zijn naam eer aan doet. In het voorjaar zal de kooi worden opengezet en is de ooievaar een vrije vogel.

o.a. is door de Staatssecretaris Bleker bepaald:

In het Westkustenpark werd Freedom gehouden op een paalnest. Dit gelet op de informatie die ik heb over de wijze waarop de ooievaars worden gehouden in het Westkustenpark. De ooievaars kunnen daar vrij rondvliegen, dit gold ook voor Freedom. Dit is vergelijkbaar met de wijze waarop een dierentuin, als Diergaarde Blijdorp, haar ooievaars houdt. De regelgeving verzet zich niet tegen deze manier van houden. Ik ben derhalve van mening dat het houden van Freedom op een paalnest mogelijk moet zijn. Ik sta u dan ook toe om Freedom op een (paal)nest te houden in plaats van onder een net of in een kooi.

U mag ooievaar Freedom houden op een manier waarbij zij vrij kan rondvliegen.

Na een termijn van 8 maanden dus eind goed al goed.

Het belangrijkste doel van deze actie was, het op de politieke agenda plaatsen van dit onderwerp, dit is door de actie van de eigenaren van het Ooievaarsinformatiecentrum wel gelukt. De schrijvende pers heeft hier landelijke bekendheid aangegeven door middel van uitgebreide artikelen in de krant. Tevens heeft SB6 (Hart van Nederland) en de Wereldomroep hier t.v. programma's aan gewijd.

De eigenaren van het Ooievaarsinformatiecentrum wilde tegen het ongegrond verklaren van het bezwaarschrift (het niet verlenen van een ontheffing art. 75 Flora en Faunawet) niet in beroep bij de rechtbank. Dit zou ten nadelen zijn van de ooievaar, en het doel was bereikt, de ooievaar mocht vrij.

Als jurist vindt ik het natuurlijk een vreemde uitspraak, en had graag in beroep gegaan om een duidelijke uitspraak te krijgen of een vogel die geboren is in het wild (weliswaar in een omheinde omgeving) voorzien van een voeding een wilde of een gekweekt exemplaar is.

Want zoals het Min van EL&I nu heeft uitgesproken zou elke vogel die in een nestkastje of op een nest in een gebouw (de zwaluw o.a.) jongen krijgt en deze jongen worden direct bij de geboorte voorzien van een gesloten voeding, gekweekte exemplaren zijn. Dit kan nooit de bedoeling zijn van de wetgever. Daarom zie ik deze uitspraak als een compromis. Staatssecretaris Bleker had eerst te kennen gegeven in de 2^e Kamer dat de ooievaar niet in Nederland vrij mocht worden gelaten, maar terug moest naar Duitsland. En nu is hij er op terug gekomen.

Mocht u nog meer willen weten over het Ooievaarsinformatiecentrum "Droonessa", dan willen wij u verwijzen naar hun website: www.droonessa.nl of over het bovenstaande nog vragen hebben dan kunt u zich met mij in verbinding stellen onder de volgende telefoonnummers of e-mail:

Katuin Juristen

*Oude Vismarkt 19, 8011 TA Zwolle
038 – 422 78 98 /06-53761522*

a.oosterbaan@katuinjuristen

Bron Foto 1: Droonessa – Ooievaarsinformatiecentrum

Bron Foto 2: Bouwerpower- Westkustenpark.

